

תקציר

קניין רוחני הוא תחום חקר עצמאי שמחייב היכרות מעמיקה עם סוגיות שונות ומגוונות בתחום. החל מדיני פטנטים ומדגמים, זכויות יוצרים וסימני מסחר, ועד להבנה של דיני עשיית עושר ולא במשפט והקשר שלהם לקניין הרוחני. בזמנים שבהם קיים מפגש תמידי של המשפט עם קניין רוחני מתקדם שעוסק באסדרה של טכנולוגיות מתוחכמות, העברת מידע, פטנטים מורכבים טכנולוגית, זכויות יוצרים, ולמי הם שייכים (כחלק מהמצאות של בינה מלאכותית), מתעוררות שאלות כבדות משקל בדבר המוכנות והיכולת של בתי המשפט ושל המערכת המשפטית הקיימת להתמודד עם סוגיות אלה.

בישראל, בשונה ממדינות רבות ומתקדמות, לא קיימת ערכאה ייעודית לקניין רוחני. מטרתה של עבודה זו הוא להציע מודל שיוביל להקמת ערכאה ייעודית כזו, שתתמקד בקניין רוחני ובכך תשפר ותייעל את ההליך המשפטי ואת התוצאות המשפטיות המתקבלות בסוגיות של קניין רוחני הן בערכאה הדיונית והן בערכאת הערעור. אני סבור שיש צורך בהקמת ערכאה אחת שתאגד את נושאי הקניין הרוחני, ותכלול סדר מובנה ברור, הגיוני וראוי גם בסוגיות פרוצדורליות. כמו כן, איגוד סוגיות של קניין רוחני תחת ערכאה אחת ייעל את הדיון במובנים של מהירות ודיוק בתוצאות המשפטיות, ויביא גם לשיפור באחידות הפסיקה המתקבלת בסוגיות אלה.

כיום, בתי המשפט הכלליים מכריעים בסוגיות שונות של קניין רוחני, ובית המשפט המחוזי אף דן בערכאת ערעור על גופים מקצועיים מומחים (כמו רשם הפטנטים). אלא שהמותב המכריע בתיק חסר במקרים מסוימים ומורכבים את הכלים המשפטיים על מנת להכריע באופן מיטבי בסוגיות של קניין רוחני המובאות לפניו להכרעה, כפי שגם עולה מפסקי דין עצמם. הביקורת השיפוטית העצמית של בתי המשפט בישראל, בערכאות השונות, מעלה את הצורך בהתמקצעות שיפוטית בתיקי קניין רוחני, ומצדיקה את החשיבה והשקילה בחיוב של הקמת ערכאה ייעודית המתמחה בקניין רוחני. התפתחות הטכנולוגיה המשפיעה על דיני הקניין הרוחני ועל גבולות היצירה וההמצאה, מחזקת את הצורך בהקמת ערכאה ייעודית שתתמקצע בפתרון סוגיות מורכבות הקשורות לקניין רוחני.

עבודת המחקר תצביע על כיווני חשיבה שיאפשרו הקמת ערכאה שתתמקצע בסוגיות מסוימות של קניין רוחני. מטרת העבודה היא להאיר ולהדגיש את היתרונות בהקמת ערכאת שיפוט ייעודית לקניין רוחני בישראל, ולספק נתונים ורעיונות שיאפשרו את הקמתה באופן הנכון, היעיל והמתאים למערכת המשפט בישראל. על מנת להראות את הייחודיות של נושא הקניין הרוחני, באופן שיצדיק ערכאת שיפוט ייעודית, יוסבר בעבודה זו כיצד דיני הקניין הרוחני הם דיסציפלינה נפרדת במשפט, כמו גם הרקע ההיסטורי, לרבות מהמקורות היהודיים, שהוביל לעצמאות דיני הקניין הרוחני במשפט.

רעיונות מעניינים להקמת ערכאה ייעודית לקניין רוחני ניתן לאמץ מפעילותן של ערכאות ייעודיות בנושאים שונים בישראל ומהמבנה שלהן ושל ערכאות קניין רוחני ברחבי העולם. בסופה של העבודה יוצגו מספר אפשרויות מנומקות להפעלת ערכאה ייעודית לקניין רוחני בישראל, כאשר אף תודגם פעולת ערכאה ייעודית על ההליך הייחודי של קובלנה פלילית בעניין קניין רוחני. מטרת העבודה לפתח רעיון מבני-משפטי מקורי של ערכאה ייעודית המתאימה לשיטת המשפט בישראל.